

ใบความรู้ที่ ๓ เรื่อง การถอดความจากบทร้อยกรอง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๑ เรื่อง ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง การถอดความจากบทร้อยกรองเรื่อง ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๕๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

การถอดความจากบทร้อยกรอง คือ การอธิบายความหมายของคำและเค้าโครงเดิมของบทร้อยกรอง โดยอาจอธิบายจากบทร้อยกรองที่เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาโวหาร ทั้งนี้การถอดความมีประโยชน์คือ ทำให้เข้าใจบทร้อยกรองบทนั้นได้ง่ายยิ่งขึ้น

การถอดคำประพันธ์ต้องอาศัยหลักการดังนี้

๑. รู้ความหมายของคำศัพท์ในเรื่องนั้น ๆ ถูกต้องถ่องแท้
๒. ศึกษาเนื้อหาโดยรวมของเรื่องนั้น ๆ
๓. ถอดความที่ละบรรทัด/หรือวรรค โดยคำนึงถึงเรื่องราวก่อนหน้านั้น
๔. ทำความเข้าใจ กับข้อความที่ถอดตั้งไว้
๕. เรียบเรียงข้อความใหม่เหมือนกำลังจะพูดเล่าเรื่องราวนั้นให้ผู้อื่นฟัง

ตัวอย่างการถอดความ

มวลงมนุษย์ผู้เปรี๊อง เพราะใครใฝ่ศึกษา รู้จักผิดชอบหา นี้แหละบุคคลผู้	ปรีชา เขียวแฮ ลิ่งรู้ เหตุสอด ส่องนา เพียบด้วยความเจริญ
---	--

ถอดความได้ว่า บุคคลทั้งหลายจะเป็นผู้ที่มีความสามารถเชี่ยวชาญได้ก็เพราะเป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ ทำให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำได้อย่างมีเหตุผล บุคคลนั้นคือบุคคลที่มีแต่ความเจริญก้าวหน้าตลอดไป

มวลงผู้ชูปรีชา ผิดชอบกอบไม่เกิน	เสาะวิทยาไม่ห่างเหิน รู้ดำเนินตามเหตุผล
------------------------------------	--

ถอดความได้ว่า ผู้มีความสามารถทั้งหลาย จะแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ แสวงหาความรู้ตลอดเวลา จึงทำให้รู้ว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำได้อย่างมีเหตุผล

ชื่อว่าปรีชาดี
ผู้นั้นจักพลันดล

ผิดชอบมีพิจารณา
พิพัฒน์พันจักพรรณนา

ถอดความได้ว่า คนที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถ ก่อนที่จะทำอะไรจะไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ก่อนเสมอว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ จึงทำให้ผู้นั้นพบแต่ความสุขความเจริญเกินกว่าจะกล่าวถึงได้

ควรเราผู้เยาว์วัย
อบรมบ่มวิชา

จงใฝ่ใจการศึกษา
ปรุงปรีชาให้เชี่ยวชาญ

ถอดความได้ว่า เราทุกคนที่เมื่ออายุยังน้อย ควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถ ของตนเอง เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ

ขั้นนี้จักชื่อว่า
ต้องหัดดัดสันดาน

มีปัญญาไม่สมฐาน
กอบวิจารณ์ใช้ปัญญา

ถอดความได้ว่า ในวัยเด็กหรือช่วงที่อายุน้อยเรายังมีความรู้ไม่มาก ดังนั้นเราต้องหมั่นฝึกฝน ดัดนิสัยตนเองให้เป็นคนที่ทำอะไรด้วยการไตร่ตรองโดยใช้ปัญญา

สังเกตตามเหตุผล
ดังนี้จึงชื่อว่า

ผิดชอบยลด้วยปรีชา
มีปัญญาอย่างเพียบเพ็ญ

ถอดความได้ว่า การจะทำอะไรต้องพิจารณาด้วยความรู้ความสามารถอย่างมีเหตุผลจึงจะพูดได้ว่า เรานั้นมีปัญญาอย่างเต็มเปี่ยม

มีดพรั้าถาหिनให้
ถ้าใช้มีดไม่เป็น

มีดคมได้มียากเย็น
ฟันคนเล่นโทษมหันต์

ถอดความได้ว่า มีดนั้นเรานำไปลับกับหินให้คมนั้นสามารถทำได้ไม่ยาก แต่ถ้าเราใช้มีดไม่เป็น โดยนำไปฟันคนเล่นก็จะได้รับโทษหนัก สอนให้รู้จักใช้ความรู้ความสามารถให้ถูกต้อง ไม่นำความรู้ของตนเองไปคดโกง หรือทำร้ายผู้อื่น

เมื่อใดใช้มีดเป็น
ปัญญากล่าวมานั้น

กอบกิจเห็นคุณอนันต์
เปรียบได้กับศัสตรา

ถอดความได้ว่า เมื่อใดที่ใช้มีดเป็น จะทำสิ่งใดก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ปัญญาก็เปรียบเหมือนมีด ถ้าใช้เป็นก็เกิดประโยชน์ แต่ถ้าใช้ไม่เป็นก็จะเกิดโทษ